

KAZIMIERAS JAS NAS, Mintauja

ESTETIKOS REIKŠMĖ ETINIAME ŽMOGAUS GYVENIME

I. Estetikos taka pasaulio moral .

a) *Estetikos s voka taip sena kaip pasaulis.* Aukščiau, padarant savyje grožio idėjų, buvo Jorko rimas . „Et vidit quia esset bonum“. Tas bonum, turintis savyje grožio idėjų, buvo Jorko rimas .

Štai, supratęs Dievo mintį, pasiryžo Jorko tvarinius subjaurinti, panaudodamas tam tikslui nenuveikiamą estetikos galią . Jis sugundė pirmuosius žmones valgyti draudžiamą vaisį , nurodydamas jo ypatingą grožį . „Vidit igitur mulier, quod bonum esset lignum ad vescendum, et pulchrum oculis, aspectuque delectabile: et tulit de fructu illius et comedit“ (Gen.

III, 6).

Grožio veiksnys pasidarė dvi pusiniu etikos kardų, galinčių išganyti ir pražudyti . Suprastas Dievo idėja, jis visados pakelia žmogų dangi , bet panaudotas blogam tikslui, veda pražūtį .

Vis dėlto jis pasilieka galingu dorovės faktoriumi .

b) *Senovės graikai* turėjo, be abejonų, klaidingą tikėjimą , bet sustatė savo mitologiją estetikos pagrindais, pasiekė gana aukštą etiką . Koks gražus ir didingas buvo dievas Zeusas, metęs žaibo vilijas nuodmigus žemės gyventojus! Kokia skauti Venera, gimstanti iš jūros putų . Kiek puiki grožio motyvą teikia šviesus Helijas, kas ryt leidžiasi ugningais arkliais dangaus mėlyneje, o nakties poilsiui pasinriša jūros gelmėje, arba Hermas, išnešiojęs jo greitumu dievų valio platų pasaulį, arba nekaltoji išminties deivė Palas Atėn, gimstanti iš aukščiau dievo smegenų . Jos garbei graikai Atėnų Akropolyje pastatė puikiausią templį, vadinamą Partenon, kas reiškia-nekaltos panelės buveinė . Krikščionys jame sumaniai kūrė šv. Panelės bažnyčią .

Ta graikų tika, nors kilusi iš grynios fantazijos, buvo labai graži ir todėl davė pasauliui tiek kilnių filosofų, narsių herojų, genijalių menininkų, garsių poetų, gerų istorininkų ir pakilę tautos moralę iki negirdėtų pagonijoj aukštumų .

Bet, kad grožio supratimas mums nykti, kad Venera pasidarė paleistuve, Hermas vagiu, Dionizas girtuokliu, o menas virto šlykščia pornografija,

tuojau vyko ir dorov s pakrikimas. Iškilms baig si orgijomis, o filosofai virto Epik rais de grege porcorum.

c) *Dievo išrinktoji tauta* — izraelitai, rodos, negal jo vadovautis grožio motyvais savo etiniame gyvenime, kadangi Moz griežtais sakymais uždraud darytis skulpt ras bei paveikslus, bet, sigilin dekalogo tikr prasm , pasteb sime, kad atsargus statym dav jas užgyn tur ti tik svetim diev atvaizdus. Visi Izraelit vadovai laik grož geriausia priemone paskatinti kietasprand taut pasiduoti Dievo valiai ir laikytis švent tradicij .

Moz , žinodamas savo tautie i palinkimus ir nor damas juos apsaugoti nuo Egipto stabmeldyst s, pirmuoju sakymu uždraude gamintis jo skulpt ras. „Non habebis Deos alienos coram me. Non facies itibi sculptile, neque omnem similiudinem, quae est in coelo desuper, et quae in terra deorsum, nec eorum, quae sunt in aquis sub terra“ (Ex. XX, 3—5). Reiškia: netur si svetim diev prieš mane. Nedarysi sau kokios nors skulpt ros (suprask, t svetim diev), nei panašumo to, kas yra danguje aukštai(suprask: saul ir žvaigžd s), ir kas žem je apa ioj (paukš iai ir žv rys) nei to, kas yra vandenyje po žeme (žuvys, v žiai, kirm l s). Visa tai garbino egiptie iai. Aišku, kad Moz pirmoj sakymo dalyje draudžia garbinti svetimus dievus dvasia, antroj k no organais. Jei ia b t ne vienas, bet du sakymu, tai dekalogas nustot buv s dekalogu ir tur tume ne dešimt , o vienuolika sakym . Kad tai nebuvo, parod patsai sakym dav jas, liepdamas ant sandoros skrynios pastatyti du cherubimu, o tyruose vario žalt . Jis dargi dvejose knygoose — Exodus ir Leviticus — smulkmeniškai apraš kunig r b , šventnamio, apeig , vario altoriaus, aukso žibinto ir kit bažnytini reikmen puikum . Taigi, grožio negal jo ginti.

Dovydas karalius sureng net 7 didžiulius chorus ir patsai šokdamas ir grodamas lyd jo sandoros skryni Sijono šventnam . O jo psalm s, tai gražiausia poezija, tebeaidinti ir šiandien per vis žem s rutul .

Saliamonas, pastat s Dievo sakymu Jeruzal s bažny i , išpuoš j vairomis skulpt romis, b tent: cherubimais, palm mis, li tais, lelijomis ir vario j ra, stovin ia ant dvylikos jau i . Vis tai patsai Dievas pašvent stebuklingu b du. „Nebula implevit domum Domini, et non poterant sacerdotes stare et ministrare propter nebulam; impleverat enim gloria Domini domum Domini.“

Jei žydams b t buv draudžiami bet kokie paveikslai, tai jie neb t gal j tur ti *n pinig su Romos ciesaori atvaizdais*. Ta iau skaitome pas Mat XXII sk., kad ir pats uolusis pariziejus Kristui parod monet su valdovo portretu.

d) Bet štai at jo tiek amži laukiamas *Mesjas*. Gim tvarte, vargingai gyveno ir mir prie kryžiaus kartuvi . Rodos, ia ir kalbos nebegal jo b ti apie grož ir jo tak moralei. Ta iau šv. Augustinas, vienas geriausi Kristaus pasek j ir Jo mosklo žinov , rašo, aiškindamas 44 psalm : „Pulcher

rego in coelo, pulcher in terra; pulcher in manibus parentum; pulcher in miraculis, pulcher in flagellis; pulcher invitans in vitam, pulcher non curans mortem; pulcher deponens animam, pulcher recipiens; pulcher in ligno, pulcher in sepulchro, pulcher in coelo.“ Gražus Kristus danguje ir žemėje, gražus kentėdamas, mirdamas ir prisikeldamas.

Iš tikrųjų, kas daugiausia davė grožio motyvų ir meno siužetų vaizdybai ir muzikai, jei ne Kristus ir Jo Motinos gyvenimas. Sunku rasti galerijų, kur nebūt Madonos ir Jos dieviško Krikščionijos paveikslai. Didžiausi krikščioniškos eros genijai stengėsi kuo tiksliausiai atvaizduoti Išganytojo kilnius ir puikius darbus. Visos vaizdybos mokyklos savo pajūmus išmūšė ir išvystė ant krikščionystės pagrindo.

Neseniai šventėme Kalėdas ir matėme, kad vargiausia pakraipė laikraščiai savo skaitytojams nesuradę brangėnų dovanų, kaip užgimusių Kristaus atvaizdų, o mūsų šventovėse iškilmingai skambėjo puikios Kalėdų giesmės, žavėdamos dideliu ir mažu.

e) Visa Bažnyčia *liturgija* susikūrė grožio motyvais. Šventos apeigos, raišiai, indai, altoriai, paveikslai ir statulos, sakyklos ir klausyklos, vis tai estetikos padarai. Mūsų bažnyčias drąsiai galima pavadinti sakralinio meno muziejais bei galerijomis. Gal nebetoli tas laikas, kad Lietuviams lankytis angliams ir kiti turistai ir, neklysdamas pasakysiu, — daugiausia jie domėsis mūsų šventyklomis.

Nuotraukos mažiausios abejonų, kad puikios apeigos ir puošnūs Dievo namai? veikia žmogaus dvasią, padeda sukaupti mintis, užmiršti kasdieninius reikalus ir rūpesčius, pakelia širdis dangiškas sferas, kvėpia kilniomis noromis ir pasižadėjimais, tariant, sudvasina kūną, atnaujindami Dievo paveikslą.

Nors estetika neatstoja religijos, kaip tai mano Schilleris, Hegelis ir kiti vokiečių poetai, tačiau, išreikšdama abstraktias mintis konkrečia forma, ji yra geriausia jos talkininkė ir stipriausia atrama. *Habitus non facit monachum* — raišiai dar nedaro vienuolio — bet ir vienuolis be habitus nedaug turėtų reikšmės visuomenei.

f) *Pirmoji krikščionių* pamaldos dėl sunki aplinkybių negalėjo pasižymėti iškilmingumu ir puikumu. Gavę laisvę, pagonių bazilikas jie sutraukė senovės templių liekanas ir susikūrė puikius Dievo namus, padengdami jų sienas gražia mozaika, iš kurios neapribotai viešpatuoja Kristus.

Netrukus *benediktinai* vis meną paimė savo rankas. Jie architektoriai, plastikai ir tapytojai. Visos romantiško stiliaus liekanos — jų padaras. Tik gotiški stilių sibrovai ir pasauliniai kūrėjai.

g) Sakralinė vaizdyba, kitos beveik ir nebuvo, taip išsiplatino, kad Oriente VIII ir IX šimtmečiuose sukilo prieš ją *ikonoklastai* ir negirdė žiaurumu, tikru vandalizmu naikino ikonas ir statulas, o menininkus baudė baisiausiu būdu, išdurdami akis, nupjaudami nosis ir nukirsdami rankas.

Vien vienuol, atsisakius mindyti kojomis Dievo Motinos paveiksl, siuvo maiš ir paskandino j roje.

h) Nenuostabu, jei tokiomis aplinkyb mis menas m žlugti ir Italijoje visai sustojo. Bet XII-o amžiaus pradžioje šv. Pranciškus Asižietis j ir v l prik l iš letargo. Apsivilk s storu maišu, susijuos s pan iu, jis, kaip Jonas Krikštytojas, smerkia prabanging pasaul, kviesdamas visus aukštesn sielos gyvenim . J labiau jaudina nekalti žv reliai, g l s ir žuvel s, negu suged ir ištvirk žmon s. Jis rašo himn saulutei, draugaujasi su vilku ir sako pamokslus paukš iams. Pagaliau pasitraukia kaln ir toli nuo pasaulio triukšmo vienijasi su Dievu ir kaipo Jo malon s ženkl gauna Kristaus stigmatus.

Šv. Pranciškus tai naujas meno istorijos etapas. Jis aptiko seniai pamiršt gamtos grož. Viduramžiais gamt laik prakeikt ir niekas nedr so jos vaizduoti. Tik dabar žmon s suprato, kad Išganytojas, atpirkdamas Adomo ir Ievos vaikus, nu m ir nuo gamtos, prakeikimo antspaud . Prašvito nauja era, prasid jo renesansas. Kaip iki šiolei nebuvo paveikslo su peizažu, taip dabar sunku buvo rasti piešinys be gamtos vaizdo. Grožio reikšm dvasiniame gyvenime geriausiai vertino pranciškonai, didžiojo šventojo pasek jai.

i) XV ir XVI šimtetyje Italijoje, o netrukus ir visoj Europoj praplito *humanizmas*. Studijuodami klasik raštus, mokslininkai pasteb jo antikinio meno grož ir pasidav jo takai. Prisik l senov s graik ir rom n dievai, genijai, m zos ir satyrai. Deja, su klasicizmo atgimimu, siveis ir stabmeldži dvasia. Veltui scholastikai pak l prieš j savo bals, veltui kunigai šuliniuose skandino pagoni statulas, renesanso grožio veikla pasidar nenugalima. Prikelti dievai n neman pasitraukti. Pasiliko tik viena priemon laim ti toj pavojingoj kovoj: pakrikštyti dievus ir sukrikš ioninti mitologij . Tai ir padaryta. Meno formos palikta kaip ir buvusios, bet joms duota krikš ioniška prasm . Genijai virto Dievo pasiuntiniais, am rai angelais, Kristus ir apaštalai gavo rom n togas, o šven iausia Panel Junonos išvaizd . *Krikštas* pavyko kuo geriausiai ir sakralinis menas niekados nepasiek toki aukštum kaip *renesanso* metu. Atsirado genijal s k r jai: Leonardo da Vinci, Michelangelo, Rafaelis, Correggio, Ticianas, Veronez . Jiems vadovavo vienuoliai: Fra Angelico, Fra Filippo Lippi, ypa gi Fra Bartholomeo. Popežiai Julijus II. ir Leons X. pasidar didžiausiais meno mecenatais, supirko antik s radinius ir pripild Vatikano muziejus stabmeldži dievais. Mitologija nustojo savo reikšm s. j imta ži r ti kaip graži pasak , bet klasikinio meno forma pasiliko ir du šimtme iu žav jo naujos k rybos m g jus. Estetika švent triumfus, pratiesdama keli krikš ioniškai dorai.

Garsiajam laikotarpiui užd jo vainik puikiausia visame pasaulyje šventykla — San Pietro Romoje.

k) Deja, gražioji popiežiaus katedra tapo priežastimi pasipriešinimo ir sukilimo prieš Bažnyčią. Lutheris, Kalvinas, Zvinglius ir kiti vadinami *reformatoriai*, apsimesdami dievobaimingumu, paskelbė karą Kristaus padorumui ir jo valdomai Bažnyčiai. Tyros evangelijos priedanga jie mėgė kovoti su pagonijos liekanomis, pasmerkdami visus vaizduojamus menis.

Jų pasekėjai nepaprastu nirtimu mėgė naikinti visus sakralinius karybos padarus: deginti altorius, skaldyti statulas, pjaustyti ikonas, tepalikdami plikas mūrų sienas. Tai buvo Vokietijoje, Prancūzijoje, Šveicarijoje, deja, ir pas mus Lietuvoje. Aštuonios devintosios mūsų bajorų buvo pasidavusios reformacijos srovei. Katalikų bažnyčios, išmetus visus liturginius reikmenis, buvo paverstos novatoriškesnės.

O kas gi sulaikėtos pavojingos lavos srovę? Niekas kitas kaip grožis. Mat, jų žuiztai sumanė puikų *baroką*, kuris teisingai buvo pavadintas jų žuiztiniu stiliumi. Puikus Dievo namai, kaip matai, prisipildė maldininkais ir dauguma suklaidintų krikščionių vėl grįžo Kristaus aidiui, o reformatoriams kelias buvo užkirstas. Pas mus Vilniuje, Kaune, Pažaislyje, Jezne ir kitur pastatyta puiki bažnyčia ir iš Kalvino pasekėjų teliko kelios nedidelios oazės.

Keliuokite per pasaulį ir kur pamatysite baroko bažnyčias, galite neklysdami pasakyti, kad ten katalikų gyvenama.

1) XVIII šimtmetyje Austrijoje tikybos priedanga paplito *jozefizmas* bei ateizmas, o Prancūzijoje kilo *didžioji revoliucija*. Užviešpatavo bedievyštis ir vietoje Dievo vesta proto religija. Tik per didelę protų žmonių visai nustojo proto. Ant altoriaus pastatė puspliką paleistuvą, prieš jį klaupėsi, degino smilkalą ir nešiojo jį iškilmingoje procesijoje. Ir dabar religija laimėjo per grožį. Grįžta prie viduramžių meno. Ima statyti romaniškas bažnyčias. Po visų pasauliui paplito romantika (žiūr. past. 1). Pirmąją krikščionių gilią tikybą išblaivė apsvaigintus protus, atgaivino religiją ir vėl pakėlė pakrikusią moralę.

m) Šitai keli istorijos bruožai, pakankamai parodė estetikos reikšmę etiniame gyvenime. Paprastai, kokia estetika, tokia būna ir etika (žiūr. past.).

2). Niekas taip gyvai nepaskatina žmogaus dorovę, kaip tikro grožio auklėjimas. Pavarčius meno istoriją, vien iš paveikslų galima nustatyti tam tikro laikotarpio dvasios kultūrą ir moralinį lygį. Svetimšalis, keliaudamas per *Lietuvą*, neabejodamas pasakys, kad čia gyvena dori ir gilios tikybos žmonės. Kodėl? Jam tai pasako mūsų menas: puikios bažnyčios, kryžiai ir koplytėlės šalia kelio.

Mūsų kalboje žodžiai *gražus* ir *doras* beveik sinonimai. Jei motina sakė savo vaikui: „Tu, vaikeli, negražiai darai“, tai reiškia nepadoriai elgiesi, esi nedoras, ištvirkęs, pasileidęs.

Apribotas paskaitos laikas ionai neleidžia apsvarstyti kasdieninio gyvenimo estetikos ir etikos problemas. Apskritai, reikia pasakyti, kad žmogus, m gšt s grož , dažniausiai turi graži siel ir padoriai elgiasi.

II. Estetikos ugdytojai

ionai žem je grožis ir jo reiškiny s menas negali b ti tobulas. Ir didžiausi genijai ne steng duoti absoliu iai graži k rini . Net geriausias šedevras turi savo ydas ir tr kumus. Tik amžinas grožis tegali b ti tobulas. Apie j šv. Paulius ap. rašo: „Akys nereg jo, ausys negird jo, šird žmogaus ne jo, k Dievas paruoš tiems, kurie J myli.“ Jeigu m s k no organai negali nuvokti dangiško grožio, tai jo atvaizduoti ne stengs kad ir veikliausias talentas.

Vis d lto menas, nors tik reliatyviai tobulas, yra amžinio grožio geriausias reiškiny s ir skatina etin gyvenim , kuris vienas tegali mus padaryti vertus pasiekti amžin grož danguje.

Paaish jus, kad estetika yra geriausia etikos talkinink ir r m ja, kas gi reik t daryti? Aišku, reikia j ugdyti ir aukl ti. Ypa tai privalo vykdyti visuomen s vadovai: kunigai ir katalikai rašytojai.

a) *Dvasinkija* visais amžiais labai rimtai ži r jo t prievol . *Popiežiai* visados buvo uoliausiais meno mecenatais ir savo r muose — Vatikane — k r didžiausi pasaulio muziej . *Vyskupai* r pinosi pastatyti kuo puikiausias katedras, o *vienuoliai*, ad maiorem Dei gloriam, puoš , kaip manydami, savo šventyklas. Atsiminkime kart z puiki j bažny i Certozoj pas Pavi , j zuit Romoj ir Venecijoj, benediktin Weingartene (W rtembergijoj), Ottobeurene (Švabijoj) ir Melke (Austrijoj), kamenduli Pažaislyje, domininkon ir pranciškon Vilniuje, karmelit Kaune. Bet kas ia gali jas visas suminti? O j dauguma tikri architekt ros ir vaizdybos šedevrai, gal lenktyniuoti su puikiausiomis katedromis. *Parapij kunigai* nemažiau stengiasi pagražinti sau užtik tas bažny ias.

Kad šventykla b t tikrai graži, jos administratoriai privalo *žinoti estetikos d snius, stili* savumus ir *išsidirbti estetin skon*.

Turime nepamiršti, kad šiandien *kunigas labiau reikalingas estetikos mokslo negu pereitais amžiais*. Mat, seniau stat bažny ias magnatai. Jau geras tonas reikalavo iš j estetikos pažinimo. Milžiniški turtai dargi leido jiems pasikviesti meninink iš Italijos ir kit kult ring krašt . Dabar laikai pasikeit . Bažny ias stato ne didžponiai, o pilkoji liaudis, visai maža tenusimananti apie estetik . Kunigai pasiliko vieninteliais meno sargais ir vykdytojais. Tod l jau savo pašaukimu jie privalo b ti meno žinovais.

Tik gaila, kad mūsų dvasiškija meno atžvilgiu nevisada stovi savo aukštumoj.

b) Dar platesn darbo lauk estetikos resp. etikos atžvilgiu turi *katalikai rašytojai*. Kada kunigas vadovauja vienai kuriai parapijai, rašytojas rašo visai tautai. Todėl jo darbas turi didesn plotm ir yra patvaresnis. Kunigo pamokslus žmonės mažai teapsvarsto ir greitai užmiršta, bet spausdintas žodis pasilieka ir juo daugiau pasitikima. Šv. Paulius ap. labiau praplėt Kristaus moksl, negu kiti, nepalik rašt, apaštalai ir vyskupas Valančius savo raštais doroving žmonė padar daugiau, negu savo apaštalavimu.

Kadangi estetika yra geriausia etikos atrama, tai katalikai rašytojai, į aplenkdami, tik pus tina išpildo savo misij .

Ir į pa i interesas reikalingas estetikos. Raštai, nepapuošti grožio gl mis, netur s pasisekimo ir nesuras skaitytoj . Jie bus sausi ir nuobod s ir pasiliks knygyn lentynose.

Bet rašytojas estetikas visuomet pasieks savo tiksl . Jo darbas bus s kmingas ir populiarus, pakels proto ir širdies kult r ir kurs civilizacij , pagr st moral s d sniais.

Atausdamas savo raštus puikiais estetikos si lais, katalikas rašytojas pataps švyturiu, vedan iu skaitytojus amžino grožio uost .

Jis geriausiai pateisins šv. Augustino žodžius: Pulcher rego in coelo, pulcher in terra... pulcher in ligno, pulcher in coelo.

Jis panašus Evangelijos s j j , kurio gr dai vieni krito šaly kelio, kiti uoling viet , kiti tarp eršk i , bet kiti ger žem ir dav vaisi : vieni šimterio p , kiti šešiasdešimterio p , kiti trisdešimterio p . Labor improbus omnia vincit.

Tiesa, estetika n ra religija, bet ji amžino grožio versm , kurios srov kaskart pl sdamosi, did dama ir tobul dama pasiekia dieviško grožio j r .¹

¹ Šiame rašinyje paliesti klausimai dar pla iau nagrin jami Dr. Ig. S k r u p s -kelio straipsny *Menas ir religija*, tilpusiame *Židiny* (1933 m. 15 ss.). Iš gale paduodamos literat ros s rašo šioje vietoje itin žym tini šie veikalai, kurie gal s redukuoti ne vienoje vietoje kiek per optimistiškas gerb, prelato paži ras:

Gröber C., Kirche und Künstler, Freiburg i. Br. 1932.

Konrad J., Religion und Kunst. Versuch einer Analyse ihrer prinzipiellen Analogien. Tübingen 1929.

Knevels W., Expressionismus und Religion. Tübingen 1927.

Nagel J., Religion und Kunst. Von ihrem Wesen und Verhältnis zueinander. Hamburg 1930.

Nohl H., Stil und Weltanschauung. Jena 1920.

Eibl H., Christus und der Künstler. Augsburg 1931.

Schröder C., Gott und Seele in der jüngsten katholischen Lyrik. Paderborn (1927).

MahrFr., Religion und Kultur. Würzburg 1932.

Künzle M., Ethik und Aesthetik. Freiburg i. Br. 1910.

Nissen B. M., Der Rembrandtdeutsche. Freiburg i. Br. 1927.

P a s t a b a X. Romantika reiškia pirmą krikščionių ir viduramžių meno atgimimą. Jis vedė vienuolis šv. Klemensas Hofbaueris, buv. Mintaujos klebonas (Ži r. kun. K. Jas no Naujov s Apaštalus 77 p.).

P a s t a b a 2. Posakiai „paprastai, kokia estetika, tokia esti ir etika“ ir „žmogus, mągstis grožį, dažniausiai turi ir gražią sielą“ rodos nevisai tikslūs, bet juos pateisina žodžiai „paprastai“ ir „dažniausiai“. Tolygiai sakoma: koks tik jimas, tokia ir moralė, arba: mens sana in corpore sano. Bet ir giliausio tikėjimo žmonės nupuolė (Dovydas, Petras), ir sveikiausiu kuo kartais sergė dvasia.

Muckermann Fr. S. J., Moderne Literatur und Katholizismus. Gral 27 (1933), 242 ss.. 336 ss.

Panašią temą vairiomis progomis taip pat yra rašęs prel. Dambrauskas - Jakštas. Ži r. jo veikal s raš .

Šia proga gal ne pro šalį paminėti Prof. Šalakuoskių estetinės pažiūros, kurios trumpai suglaustos, šitaip skamba:

1. Tikra estetika tegali būti vieną aestheticą perennis, t. y. trunkanti per amžius estetika, kuri suima save teigiamuosius vis amžių laimėjimus, praturtinai juos kiekvieno naujo amžiaus patyrimais ir sugeba atsakyti visiems racionaliems naujovės reikalavimams žengiant ateitį.

2. Trunkanti per amžius estetika negali pašlyti jokių vienašališkų linkmų, nes bet kuris vienašališkumas prieštarauja jos integraliniam sintetizmui, kuris sudaro svarbiausią esminį jos žymą.

3. Trunkanti per amžius estetika stato menininkui labai didelius reikalavimus, kuriuos tegali ištesėti vien menininkai, apdovanoti iš prigimties tikru talentu, rimtai pasiruošę dailiajai kurybai ir sugebant faktinai dirbti didelį ir sunkų darbą; menininkus, nepasizyminčius šiomis savybėmis, ji degraduoja nepavyklimam rangui ir juk rini nelaiko dailiaisiais, nedarydama jokių kompromisų su aukštaisiais savo principais.

4. Pavyzdžiu tam, kokių reikalavimų stato dailiajai kurybai trunkanti per amžius estetika, gali tarnauti sintetinis jos pažiūra estetinė poezijos esmė: tikra poezija, privalo, pagal poetinės kurybos motyvus, sujungti savyje intensyvią emociją (pergyvenimą), sugestyvinę išraišką (išreiškimą) ir tobulą dailią lytį (apipavidalinimą, arba forminimą); pagal poetinės kurybos pradus, — ritmišką žodžio kultūrą, tikslingą vaizdą dinamišką ir gilų idėjinį turinį, pagal poetinės kurybos tematiką, psichologinį tiesą, ontologinį tiesą, vaizduotės padarą naujoviškumą ir natūralų turint transcendentinį prasmę simboliškumą. Poezija, neatitinkanti šių integralinių estetikos reikalavimų, negali būti priskaityta prie pavyzdingos poezijos. *Red*